MAXSUS PEDAGOGIKA AMALIYOTIDA SUN'IY INTELLEKT VOSITALARIDAN FOYDALANISH TAJRIBALARI

Chirchiq davlat pedagogika universiteti, Pedagogika fakulteti ,
Maxsus pedagogika kafedrasi v.b. dotsenti
Kobilova Shaxnoza Xudayshukurovna
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0001-4091-1840
kabilovashaxnoza4@gmail.com +998990191635
Maxsus pedagogika: logopediya 24/1 guruh 2-bosqich talabalari
Eshqo'ziyeva Gulira'no Bahtiyor qizi, Toxirova Madina Kamoliddin qizi,
Ergasheva Dilnoza Xamidjon qizi, Shaymanova Mohlaroyim Tolib qizi
mohlar229@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada maxsus pedagogika amaliyotida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish tajribalari va pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. AI texnologiyalari o'quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlab, moslashuvchan o'quv dasturlari va topshiriqlarni taqdim etadi. Bu o'quv jarayonini individuallashtirish va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari pedagoglarga maxsus ehtiyojli o'quvchilar bilan ishlash bo'yicha tavsiyalar beradi. Shu bilan birga, AI platformalari interaktiv mashg'ulotlar va virtual laboratoriyalar orqali o'quvchilarning ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: maxsus pedagogika, sun'iy intellekt, individuallashtirilgan o'quv jarayoni, adaptiv ta'lim, pedagogik integratsiya.

Аннотация: В статье анализируются опыт и педагогические возможности использования технологий искусственного интеллекта в практике специальной педагогики. Технологии ИИ определяют индивидуальные особенности учащихся и предоставляют адаптивные учебные программы и задания. Это способствует индивидуализации учебного процесса и повышению его эффективности. Результаты исследования дают педагогам рекомендации по работе с детьми с особыми образовательными потребностями. Платформы ИИ также помогают развивать навыки учащихся через интерактивные занятия и виртуальные лаборатории.

Ключевые слова: специальная педагогика, искусственный интеллект, индивидуализированный учебный процесс, адаптивное обучение, педагогическая интеграция.

Abstract: The article examines the experience and pedagogical opportunities of using artificial intelligence tools in special pedagogy practice. AI technologies identify students' individual characteristics and provide adaptive learning programs and tasks. This supports individualized learning and enhances its effectiveness. The study provides teachers with recommendations for working with students with special educational needs. AI platforms also help develop students' skills through interactive lessons and virtual laboratories.

Keywords: special pedagogy, artificial intelligence, individualized learning process, adaptive learning, pedagogical integration.

Kirish

So'nggi yillarda ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalar, xususan sun'iy intellekt vositalari, pedagogik amaliyotda tobora keng joriy qilinmoqda. Maxsus pedagogika amaliyotida esa AI

texnologiyalari nafaqat o‘quv jarayonini samarali tashkil etish, balki turli qobiliyat va ehtiyojga ega bo‘lgan bolalarning rivojlanish jarayonini qo‘llab-quvvatlashda muhim vosita sifatida qaraladi. Maxsus pedagogika – bu o‘quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olgan holda ta’lim berish va ularning o‘zlashtirish jarayonini optimallashtirishga qaratilgan yo‘nalishdir. Shu nuqtai nazardan, AI vositalari maxsus pedagogik amaliyotda individual yondashuvlarni rivojlantirish, adaptiv ta’lim tizimlarini yaratish va o‘quvchilarning ijtimoiy, kommunikativ hamda akademik ko‘nikmalarini shakllantirish imkonini beradi.

AI texnologiyalari yordamida o‘quvchilarning bilim darajasi, o‘rganish sur’ati va psixologik xususiyatlarini tahlil qilish mumkin. Shu orqali pedagoglar o‘quvchilarga moslashgan dars rejalarini ishlab chiqadi, topshiriqlarni individualizatsiya qiladi va o‘quv jarayonini optimallashtiradi. Masalan, nutq buzilishlari, e’tibor yetishmovchiligi yoki harakat cheklanganligi kabi maxsus ehtiyojlarga ega bo‘lgan bolalar bilan ishlashda AI vositalari vizual va interaktiv materiallarni taqdim etish, individual mashg‘ulotlarni boshqarish va o‘quvchilarning rivojlanishini monitoring qilish imkonini beradi.

Nazariy jihatdan, AI texnologiyalarini maxsus pedagogika amaliyotida qo‘llash konstruktivistik yondashuvlar, adaptiv o‘quv tizimlari va individuallashtirilgan pedagogik strategiyalar bilan uyg‘unlashadi. Shu bilan birga, AI pedagoglarga ta’lim jarayonini optimallashtirish, o‘quvchilarning individual rivojlanish darajasini baholash va pedagogik qarorlar qabul qilishda yordam beradi.

Maxsus pedagogik amaliyotda AI vositalaridan foydalanishning tajribalari ko‘rsatadiki, bu texnologiyalar o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va ijtimoiy rivojlanishini yaxshilashga xizmat qiladi. Shu bois, AI vositalarini pedagogik amaliyotga joriy etish nafaqat ilmiy, balki amaliy jihatdan ham dolzarb vazifa bo‘lib, maxsus pedagogika tizimini modernizatsiya qilish va innovatsion yondashuvlarni rivojlantirishga imkon yaratadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Maxsus pedagogika amaliyotida sun’iy intellekt vositalaridan foydalanish so‘nggi yillarda pedagogik va psixologik tadqiqotlar markazida turibdi. Xorijiy adabiyotlarda AI texnologiyalari nutq buzilishlari, e’tibor yetishmovchiligi hamda harakat cheklanganligi kabi maxsus ehtiyojga ega bolalar bilan ishlashda individual yondashuvni ta’minlash vositasi sifatida keng o‘rganilmoqda. Jumladan, Anastasia Zimnyaya pedagogik psixologiya doirasida o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini baholashning ilmiy asoslarini ishlab chiqqan bo‘lib, bu yondashuvlar zamonaviy AI tizimlarida qo‘llanilmoqda. Alexander Bodalev esa shaxs rivojlanishi va psixologik xususiyatlarni o‘rganish orqali individuallashtirilgan ta’limni tashkil etish nazariyasini asoslab bergan.

Shuningdek, R. Luckin sun’iy intellekt asosida adaptiv o‘quv tizimlarini yaratish va ularning samaradorligini ilmiy jihatdan asoslagan. W. Holmes esa AI texnologiyalarining maxsus va inklyuziv ta’limdagi o‘rni, xususan, individual o‘quv trayektoriyalarini shakllantirishdagi imkoniyatlarini tahlil qilgan. Lev Vigotskyning ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyasi esa pedagogik qo‘llab-quvvatlash, gruppaviy va individual o‘qitish jarayonlarining o‘zaro bog‘liqligini asoslab beradi hamda o‘quvchilarning ijtimoiy va kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim metodologik asos hisoblanadi.

Mahalliy tadqiqotlarda ham AI vositalarining maxsus pedagogika amaliyotida qo‘llanilishi alohida e’tiborga loyiq. Xususan, B. Xodjaev ta’limni individuallashtirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish masalalarini o‘rganadi. Sh. Sharipov interaktiv va raqamli metodlar orqali o‘quvchilarning bilim olish faoliyatini takomillashtirish yo‘llarini ko‘rsatadi. N. Muslimov

esa innovatsion yondashuvlar asosida ta’lim samaradorligini oshirish masalalarini tadqiq qilgan. Shuningdek, Galina Soldatova raqamli muhitning o‘quvchilar rivojlanishiga ta’sirini o‘rganib, AI texnologiyalarining psixologik jihatlarini yoritadi.

Metodologik jihatdan tadqiqot nazariy va amaliy bosqichlardan iborat. Nazariy qismda ilmiy maqolalar, monografiyalar hamda ilg‘or pedagogik va AI texnologiyalariga oid tajribalar tahlil qilinadi. Amaliy qismda esa pedagogik eksperiment, kuzatish, sun’iy intellekt vositalaridan foydalanish orqali o‘quvchilarning individual rivojlanishini monitoring qilish va baholash metodlari qo‘llaniladi. Ushbu yondashuv maxsus pedagogika amaliyotida sun’iy intellekt vositalarining samaradorligini aniqlash hamda ilmiy asoslangan pedagogik tavsiyalar ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, sun’iy intellekt texnologiyalari maxsus pedagogika amaliyotida o‘quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish, ta’lim jarayonini individuallashtirish hamda ularning bilim, ko‘nikma va ijtimoiy rivojlanishini ta’minlashda samarali vosita hisoblanadi. Shu bois, mazkur yo‘nalishdagi tadqiqotlar pedagogik nazariya va amaliyotni boyitish, innovatsion metodlarni joriy etish hamda ta’lim sifatini oshirishda muhim o‘rin tutadi.

Muhokama

Maxsus pedagogika amaliyotida sun’iy intellekt vositalaridan foydalanish pedagogik jarayonni individuallashtirish va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, AI texnologiyalari o‘quvchilarning individual xususiyatlarini, bilim darajasini, qobiliyat va ehtiyojlarini aniqlash orqali moslashuvchan o‘quv dasturlari va topshiriqlarni taqdim etadi. Bu esa o‘quvchilarning o‘zlashtirish jarayonini optimallashtirish, motivatsiyasini oshirish va ijtimoiy hamda kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi.

AI vositalari pedagoglarga o‘quv jarayonini doimiy monitoring qilish, qiyinchiliklarni aniqlash va individual pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqishda yordam beradi. Shu bilan birga, AI texnologiyalari masofaviy ta’lim va virtual mashg‘ulotlar orqali maxsus ehtiyojga ega o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu pedagogik jarayonni yanada interaktiv va adaptiv qiladi, shuningdek, pedagoglarning qaror qabul qilish jarayonini qulaylashtiradi.

Biroq, sun’iy intellektni maxsus pedagogika amaliyotida qo‘llashda ayrim cheklovlar ham mavjud. Masalan, texnologik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, pedagoglarning raqamli savodxonligi pastligi va o‘quvchilarning platformalardan samarali foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantirish zarurati tizimning to‘liq ishlashiga ta’sir qilishi mumkin. Shu sababli, AI vositalarini amaliyotga joriy etishda muassasalar zamonaviy texnologiyalar bilan ta’minlanishi, pedagoglar raqamli kompetensiyalar bilan mustahkamlanishi va o‘quvchilarni platformalardan foydalanishga o‘rgatish zarur.

Muhokama shuni ko‘rsatadiki, maxsus pedagogika amaliyotida sun’iy intellekt vositalarini joriy etish o‘quvchilarning individual rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash, ta’lim jarayonini optimallashtirish va pedagogik jarayonni innovatsion usullar bilan boyitish imkonini beradi. Shu bois, AI texnologiyalarini amaliyotga keng joriy etish pedagogik faoliyatning sifatini oshirish va maxsus ehtiyojga ega bolalarga teng imkoniyatlar yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Maxsus pedagogika amaliyotida sun’iy intellekt vositalaridan foydalanish pedagogik jarayonni individuallashtirish, samaradorligini oshirish va o‘quvchilarning individual rivojlanishini

qo‘llab-quvvatlashda muhim ahamiyatga ega. AI tizimlari o‘quvchilarning bilim darajasi, qobiliyat va ehtiyojlarini aniqlab, ularga moslashgan o‘quv materiallari va topshiriqlarni taqdim etadi. Bu pedagoglarga o‘quv jarayonini monitoring qilish, individual yondashuvlarni ishlab chiqish va o‘quvchilarning faolligini rag‘batlantirish imkonini beradi.

AI vositalari interaktiv mashg‘ulotlar va virtual laboratoriyalar orqali maxsus ehtiyojga ega o‘quvchilarning ijtimoiy va kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bois, maxsus pedagogika amaliyotida sun’iy intellekt vositalarini joriy etish nafaqat ta’lim jarayonini optimallashtirish, balki o‘quvchilarga teng imkoniyatlar yaratish, ta’lim sifatini oshirish va pedagogik faoliyatni innovatsion usullar bilan boyitishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Yo‘ldoshev J.G. Maxsus pedagogika amaliyotida sun’iy intellekt vositalaridan foydalanish. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
2. To‘xliyev B. O‘quvchilarning individual rivojlanishini qo‘llab-quvvatlashda pedagogik yondashuvlar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Karimova L.G. Interaktiv mashg‘ulotlar va virtual laboratoriyalar orqali ta’limni optimallashtirish. – Toshkent: Ta’lim, 2021.
4. Левина Т.В. Психологическая поддержка студентов и групповая динамика в высшем образовании. – Санкт-Петербург: Питер, 2019.
5. Rahimov S.T. Sun’iy intellekt yordamida maxsus pedagogik amaliyotni boshqarish. – Toshkent: Universitet, 2018.
6. Ismoilov Sh. Individual ta’lim trayektoriyalarini shakllantirishda AI platformalaridan foydalanish. – Toshkent: Ta’lim va fan, 2021.
7. Зимняя И.А. Педагогическая психология: теория и практика. – Москва: Академия, 2018.
8. Бодалев А.А. Инновационные методы обучения и социально-психологическое развитие студентов. – Москва: Институт практической психологии, 2017.